

- виявляються всі установи, підприємства та організації, де є обладнання, сировина та технології, які дають змогу виробляти пластикові картки;
- проводяться регулярні бесіди з касирами та іншими особами, які здійснюють розрахунки із застосуванням платіжних карток, про методи розпізнавання підроблених платіжних карток та про термінові дії по затриманню осіб, які використовують підроблені картки;
- виявляються обставини та умови, що сприяють незаконному використанню платіжних засобів і вносять пропозиції щодо їх усунення.
- здійснюються перевірочні заходи щодо осіб, які підозрюються у підробці та незаконному використанні платіжних карток.

Висновки. Сучасний стан розвитку суспільних відносин у сфері платіжних систем характеризується значним підвищенням активності з боку шахраїв. Шахрайство поступово та активно проникає у віртуальний простір. Діяльність відповідних установ щодо запобігання злочинним посяганням, що вчиняються з використанням платіжних карток, поступово приводиться до міжнародних стандартів. Проте практична реалізація законодавчих принципів залишається на низькому рівні. Необхідність подальшого вивчення розглядуваної проблематики не викликає сумнівів. Є потреба, насамперед, суттєвого реформування положень законодавства щодо даного питання.

Ключові слова. карткові злочини, платіжні системи, розрахунково-кредитні операції, відповідальність, злочинні дії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про стан взаємодії структурних підрозділів МВС щодо протидії кіберзлочинності та заходи з її покращання : аналітичний огляд МВС України. – К., Друк. МВС України, 2012. – 14 с.
2. Лестер А. Пратт. Обманные операции в банковском деле / пер. с англ. Л. В. Смольянова / Лестер А. Пратт. – М., 1995.
3. Особливості розслідування шахрайств, учинених у сфері функціонування електронних розрахунків : метод. рекомендації. [А. І. Анапольська, В. В. Коваленко, Р. В. Корякін та ін.]. – Луганськ, 2010. – 56 с.

УДК 343.5

ПРАВОПОРУШЕННЯ В СФЕРІ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Студ. Т. І. Ковальчук, гр. БП-1-16
Науковий керівник доц. М. С. Удовик
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Мета роботи полягає у дослідженні проблем порушень в сфері банківської діяльності, що функціонує з метою забезпечення стабільності цінової політики, підтримки національної валюти, організації та функціонування платіжної системи. Одним із важливих завдань для організації ефективної роботи кредитних установ і банків є необхідність їх убезпечення від протиправних посягань.

Об'єкт та предмет дослідження. Злочини у банківській сфері є досить поширеним явищем в Україні. Безпека банківської сфери є обов'язковою умовою нормального функціонування економіки країни, важливим напрямком гарантування економічної стабільності, тому належить до важливих функцій держави. Предметом дослідження є правове регулювання злочинів банківської сфери.

Методи та засоби дослідження. Дослідження проблеми правопорушення в сфері банківської діяльності здійснювалося за допомогою спеціально-юридичних методів, системного аналізу й системного синтезу.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів.

Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень Закону “Про банки і банківську діяльність”

Результати дослідження. Злочини, які вчиняються у банківській сфері, відрізняються значною суспільною небезпечністю, що викликає особливе занепокоєння з боку правоохоронних органів.

За останні 10 років такі види зловживань зазнали суттєвих змін у структурі та способах їх вчинення. З метою визначення особливостей, якими характеризуються ці види посягань, необхідно першочергово надати точні формулювання понять: “банківська діяльність” та “банківська система”. Відповідно до ст. 2 Закону України “Про банки і банківську діяльність” банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб. Банківська система – сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють у рамках загального грошово-кредитного механізму. Банківська система включає Центральний банк, мережу комерційних банків та інших кредитно-розрахункових центрів. Центральний банк проводить державну емісійну і валютну політику, і є ядром резервної системи. Комерційні банки здійснюють усі види банківських операцій Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг. Національний банк України визначає види спеціалізованих банків та порядок набуття банком статусу спеціалізованого. Національний банк України здійснює регулювання діяльності спеціалізованих банків через економічні нормативи та нормативно-правове забезпечення здійснюваних цими банками операцій.

Розглядаючи структуру злочинності у банківській сфері, необхідно відмітити досить різні види злочинів, які пов’язані зі зловживаннями в цій галузі: легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 Кримінального кодексу України (далі КК)), незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнання для їх виготовлення (ст. 200 КК), розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК) тощо. Особливу увагу необхідно звернути на деякі розповсюджені кримінальні правопорушення, наприклад, шахрайство (ст. 190 КК), привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК), а також інші злочини, що мають специфічні для розрахунково-кредитних операцій ознаки. Злочини у банківській сфері є досить різноманітними і охоплюють склади, передбачені різними розділами КК України.

Злочини у сфері банківської діяльності можна класифікувати таким чином:

1. Злочини, що вчинюються не працівниками банківських установ, а іншими особами: шахрайство (ст. 190 КК); заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК); виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного збору чи голографічних захисних елементів (ст. 199 КК); незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст.

200 КК); шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК України); службове підроблення (ст. 366 КК).

2. Злочини, що вчинюються службовими особами банку: привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК); легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК); шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК); розголошення комерційної, банківської таємниці (ст. 232 КК); несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362 КК); порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється (ст. 363 КК); службове підроблення (ст. 366 КК); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК).

3. Злочини, що вчинюються організованими групами, до складу яких належать як сторонні особи, так і працівники банку: шахрайство (ст. 190 КК); порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів (ст. 223-2 КК); несанкціоноване втручання у роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361 КК). Окрім цього, залежно від виду банківських послуг виокремлюють: злочини, що вчиняються при проведенні розрахункових, кредитних, валютних операцій, операцій з цінними паперами тощо. Очевидно, що вищезазначена класифікація не є вичерпною, оскільки злочинці постійно знаходять нові, все більш витончені способи вчинення злочинних посягань.

Висновки. Очевидно, що банківська система знаходиться у зоні підвищеного ризику. Це обумовлюється тим, що практично вся банківська діяльність, починаючи від оформлення кредиту, і закінчуючи інкасацією грошових коштів, є досить ризикованою. Значна кількість як зовнішніх, так і внутрішніх загроз можуть завдати роботі банку, його співробітникам та клієнтам суттєвих втрат. За умов, що склалися, банки повинні систематично відстежувати наявність усіх видів загроз, вивчати можливості та шляхи їх попередження, вживати всіх можливих заходів щодо їх локалізації та нейтралізації шкідливих наслідків.

Ключові слова. Банківська система, правопорушення, Національний банк України, майнова шкода.

ЛІТЕРАТУРА

1. Матусовский Г. А. Проблемы формирования методики расследования преступлений, совершенных посредством расчетно-кредитных банковских операций / Г. А. Матусовский, О. П. Буцан // Проблемы законности. – Харьков, 1995. – Вып. 29.
2. Попович В. М. Правові основи банківської справи та її захист від злочинних посягань / В.М. Попович. – К., 1995. – 325 с.
3. Про банки і банківську діяльність : закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Статистика злочинів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.liga.net/>.
5. Фрумкін К. Шахрайство та злочини у банківській сфері [Електронний ресурс] / К. Фрумкін. – Режим доступу : http://ufin.com.ua/analit_mat/gkr/150.htm.
6. Кримінальний кодекс України : закон України від 01.09.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26.
7. Ларичев В. Д. Преступления в кредитно-денежной системе и противодействие им. / УПП. / В. Д. Ларичев. – М. : ИНФРА. 1996. – С. 75–168.